

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, főbejárat-tól balra az udvarban. — Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 357.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Reverendás demágógok.

Arad, július 9.

(L. L.) A napokban az egész országban voltak pártgyűlések, valóságos választási gyűlések, mert a képviselők beszámoló beszédei az országgyűlés vége felé már nincsenek e jelleg nélkül.

Zsilinszky államtitkár beszéde, a békés hang, mely benne uralkodó volt, a politikai helyzet hozzáértő megítélése és a gazdasági helyzet hü festése, mely benyomást keltett és hatását nem fogja eltéveszteni sem az államtitkár szűkebb választókerületében, sem az egész országban. E beszéddel szemben szomorú ellentét Gabriel von Ugron, az egyházpolitikai ellenzék vezérének reakciónárius beszéde, pendant-jaival, ama beszédekkel egyetemben, melyeket a néppárti klerikális bujtogatók és a reverendás demágógok tartottak. Az ország minden részében felállították mozgó emelvényeiket a néppárt sivar agitátorai és egy nagynehezen összehozott tömeg asszony és cselédnép előtt hirdették az ellenzék isteni, és a fekete demágógia Istennek tetsző voltát.

Ha ezt az államellenes agitációt nem lehetett is megakadályozni, szaporodását és veszedelmes utójátékát lehetetlenné kell tenni. A gyülekezési és szólásszabadság köpenye alatt, a papi öltöny nimbuszába öltözve, a feudális nemesi korona fénye alatt nem szabad sem a létező rend, sem az államfenség ellen izgatni, prédikálni.

Allam és egyház egy egészet képez, melyet ezek az államellenes üzemek alkátrészeire bontanak, az állami épület

erősítését befelé veszélyeztetik, Magyarországot jelentéktelen gyöngye tagjává nyomják le az európai koncertnek, melynek most tisztelet és minden más állammal egyenjogú tagja. A kortársak még élénken emlékezhetnek, a német birodalom vezetői mint jártak el annak idején a kulturharczsal és harczosokkal szemben. Ott levetették a selyem keztyűt és a vasököl, mely a küllelenséget legyűrte, hamar elkészült a belső fekete ellenségekkel is. Veszedelmes játék az, melyet a néppárti fekete agitátorok üznek. — Magyarország a feltétlen vallásszabadság és a felekezetek egyenjogúságának hazája. Egy felekezetet sem lehet, szabad a többiek javára elnyomni, vagy megrövidíteni és a legnagyobb és legelterjedtebb vallás követői felekezeti tekintetben csak olyan védelmet élveznek, mint a legkisebb bevett felekezet hívei. Egyenlő jogokkal és egyenlő köteleességekkel áll mindnyájuk felett az állam, melynek minden más érdek kell hogy alárendelve maradjon. E haza polgárai első sorban magyarok és csak második sorban válnak szét felekezetekre. Az ország sorsát nem lehet a szószékről, vagy a plébániáról intézni. — A nemzet önmagát kormányozza és nem ismer el semmi néven nevezendő abszolút hatalmat.

Es ime az alsópapság, nyilt ellenkezésben az egyházfejedelmekkel, elég elvetemedett a sajtó egyházának hegemoniáját megvetve, az ország legdrágább kincsét, belső békéjét megtámadni és a különben is többféle politikai pártban küzdő tömegeket még felekezeti pártokra is, vallási

táborokra osztani. Nem gondolják meg a reakciónak ezek a sötétben bujkáló harczosai, hogy a magyar állam csak a saját jogait követeli, az egyház jogait érintetlen hagyja. Nem akarják belátni a heczzkáplánok, hogy hihetetlen materializmusukban a szabadelvű Magyarország egy batkával sem károsította őket, hogy a magyar törvényhozás az alsó papság érdekében többet tett és többet adott, mintsem tanácsos volt? A legteketébb fajtából való urak a magyar népben nem találnak követőkre, tehát kizárólag a nemzetiségekre támaszkodnak demágóg üzemekben. Ezért is nem törődik sem a hivatalos, sem a nem hivatalos Magyarország a néppárt ez előharczosainak üzemivel. A garantizott szabadság legyen akkor is biztosítva és megóva, mikor a leglelkismeretlenebb módon visszaélnék vele. A vezető személyiségek várakozó maguktartása pedig nem helyes. Végre le kell huzni a glaszkeztyűt és vasökölrel kell a reverendás demágógok közé csapni, meg kell velük értetni, mi az államveszélyes és mi az alkotmányos jog, mert különben a közelgő választások alatt, ha az egész országban komoly lesz a dolog, ez a csöcselék minden sarkán lángba borítja az országot és állandó interkonfeszszionális harcztól idéz elő, olyat, melyről a szabadelvű Magyarország egyelőre nem is álmodik. Az ország belső békéjét minden áron meg kell őrizni és ha egy vasököl nem elég, mind a kettővel bele kell ütni a darázs-fészekbe.

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

Nyáreji álom.

Irta: Klopfer Károly Ede.

(8) Fordította: Urazics Darinka.

A szép özvegy majdnem az egész délutánt Janival töltötte el. Ha csolnakában evezett, vagy ha a hegyeket bebarangolta, hol veszélyes utakon gyakran biztos támaszul szolgált neki, Jani nemsokára nélkülözhetetlen lett. Ertelem, helyes ítélet és gondolkodásról tanuskodtak nyilatkozatai. S a mód a melyen beszélt, az volt a legérdekesebb. Néha aztán kitűnő véleményeivel Valeska maga is javítá talán hibás nézeteit.

Egy gyönyörű augusztusi éjen Valeska igen szeretett volna csolnakázni. Jani beleegyezett, mint mindenbe, amit a fiatal asszony javasolt. Hullámzó vízfelületen, ragyogó holdfény, mely az erdőt és mezőt, a hegyormot varázsszerű ezüst fátyollal vonja be, leselkedő zefírek titokzatos suttogása a remegő lombok közt és sok más, a mi egy nyáreji éjnek azt a szinte megfoghatatlan bűbajt kölcsönzi, sokszor nagyon veszélyesek a fiatal, költői lelkületű nőkre, kik eddigi életüket elhibáztottnak vélik.

A csolnakázás elején nevetgált s tréfált, mint mindig; aztán hallgatag lett, az őt környező komoly szépség, bágyadt fény elegikusá tették. Szemei megnedvedtek, szíve tele volt

vágygyal, melyet ő maga sem tudott megmagyarázni. Mélyen elgondolkozva ujjait az itt-ott a holdfénytől megvilágított hullámokba mártotta, melyeket a csolnak lassan s nesztelenül szeldelt keresztül. Tiszteelő némaságban szeméit Valeskára szegezve ült a kormányruznál Jani; hasonlítot valamely középkori hőshöz, ki megingathatatlan rabszolgai hűséggel őrizte királynőjét s minden perczben kész vérére s életét áldozni a titkon imádozottért.

A tó közepétől a tulsó partig egyikök sem beszélt, csak bensőjük hangjára figyeltek, melyet a gyönyörű holdvilágos éj varázsereje bennök keltett.

Midőn a tulpart gyepe látható lett, Jani kérdőleg hajtá fejét széptársa felé. „Igen, későn ki” suttoga Valeska, ki megérté az ifjút. A hullámoknak andató himbálósága félnékké tették. Jani néhány hatalmas evezőcsapással a parthoz ért. Itt ügyesen kiugrott a csolnakból s a csolnakot közelebb vont, s míg ő a kötelet a fatörzséhez akarta erősíteni, Valeska nyugtalanul felállt s kikart a csolnakból lépni. De mikor lábát a csolnak szélére tette az alámértül s megingott a puha talajon. Valeska hátradült s behunyván a szeméit ijedten kiáltott fel, de abban a pillanatban feltogta harkulesi kísérlője. Sem a vízbe, sem a posványba nem esett, hanem Jani karjaiba dűlt, ki őt mint pelyhet felemelte s a partra tette. Valeska megszédült, szorosan Jani nyaka köré fonta keszt, az ifju keblére hajtá fejét és — maga sem tudta eszéitő mámorá-

ban. Ő volt ő oka, mert lehajolt, vagy az ifju vonta-e keblére — de hosszú, édes csókban forrtak össze ajkai.

Szilárd talajt érzett lába alatt s kiszabadítá magát, de most tudta meg, Jani volt a kezdő, mert most ujjában szenvedélylyel vonta magához s majd megfojtá szűnni nem akaró csókjaival. Igazán Valeska alig tudta magát az ölelő karokból kiszabadítani. Nehezen lélegezve veté hátra fejét s sárta le félig kibontott haját, mialatt kezét hevesen dobogó szívére szoritotta. Jani néhány pillanat múlva félnéken hajolt feléje. „Haragszik rám?” suttogta oly gyengéden s könyörögve, mint egy gyermek. Valeska nevetett. „Haragszom-e? Végre is így kellett lennie, Jani!”

Es ekkor odanyujtá kezét, melyet ez egy elfojtott diadalkiáltással ajkaihoz vont, mintha mérhetetlen kincsot venne most e boldog órában birtokába. „De most bazi!” parancsolta Valeska kalapját fűrtjeire tűzve. Jani engedelmesen akará az odaerősített csolnakot eloldani, de ő hallani sem akart erről; most félt a vístől. Így meg kellett a tavat kerülniök.

Jóleső fáradtság vett rajta erőt menés közben. Szorosan odasimult az ifjuhoz, s fejét vállaira hajtva inkább vitette magát, mint ment. A holdvilágban fénylő pázsit puha szőnyegnek tűnt fel neki, melyet alig érintett lábaival. Órák hosszát elandalgott volna így édes ábrándjaira gondolva. Jani úgy szólván mit sem beszélt, ő csak Valeska szavaira hallgatott, ki szaggatottan beszélt követve édes

Agliardi bucsulevele.

— A külszák mögül. —

Verga római bibornok amaz „instrukció-járól” a melyet a magyar püspökhöz intézett, most a N. Fr. Presse érdekes magyarizálással szolgál. A „N. Fr. Presse” budapesti levelezője magasabb egyházi körökben ugyan arról értesül, hogy a püspökök és szerzetesek kongregációja részéről Verga bibornok aláírásával a magyar püspöki karhoz és a klerushoz intézett instrukció a katolikus egyház vezéréreire megjelentetés számra ment.

Erről az instrukcióról maguk ezek a vezéremberek is, csak azon a módon szereztek tudomást, mint a világiak és ezt az okmányt csak utólag kézbesítették nekik. Különösen Vaszary Kolos bibornok hercegprímásra nézve volt meglepetés az az instrukció és ennél fogva fölösleges hozzátenni, hogy ezen instrukció kibocsátásánál a római államtitkári hivatal teljesen mellőzte Magyarország első egyházfejedelmét.

Az instrukció tehát tisztán az államtitkári hivatal műve, mely Agliardi volt bécsi nuncius közvetlen befolyása alatt keletkezett, miután a pápa érzelmei Magyarország iránt a millenniumi eneciklikában nyertek kifejezést.

Mint a levelező értesül a magyar kormány diplomáciai uton bekívánta az instrukció eredeti szövegét, hogy azt tanulmány tárgyává tegye. De úgy látszik, hogy a kormány, igen helyesen, nem akarja diplomáciai akció megindítására felhasználni ennek az instrukciónak azt a részét, mely az állami ügykört érinti, nevezetesen, amely az iskolában és a templomban a magyar állami nyelvnek háttérbe szorítását célozza, a hazafias magyar klerus sohasem fogja végrehajtani, sem követni, de meg ezen felül az instrukció szó szerinti szövege a főnálló magyar törvényeknek, főként pedig a nemzetiségi törvénynek teljesen megfelel.

De egy további ok arra nézve, hogy az instrukció hatását nyugodtan be kell várni, éppen abban áll, hogy annak rendelkezéseit a lelkeskedő papság körében a fegyelemre vonatkozólag a magyar püspöki kar teljesen jogosnak ismeri el, mert a heccáplán demagogia rugaszkodásai, amelyek a néppárthoz való csatlakozásban és korteskedésben nyilvánulnak, már a püspöki kart is élénken aggasztják és a püspöki kar az a része előre látja, hogy a heccáplánok hadának akciója a képviselőházban első sorban a püspökök tekintélye ellen irányul.

Ez ellen pedig csak a fegyelem szigorítása lehet a fegyver,

A „Pesti Hirlap” arról értesül, hogy Agliardi ezen tondorlatától a magyar püspöki kar egyes tagjai sem idegenek. Nevezetesen Schläuchl Lőrincz nagyváradi bíboros-pü-

pökrői lehet ezt megbízható adatok alapján állítani.

Agliardi és Nagy-Várád között még irásbeli eszmecsere is történt, mely alkalommal a „Postillon d'amour” szerepét egy olyan ur játszotta, aki egyéb szerény öhajtsái mellett a pécsi püspökségre is vállalkozik.

Van ilyen többséki a vezir-rajzok megfektetésében örömet leli, megtalálhatja könnyen.

Természetes dolog, hogy amidőn Agliardi arról értesült, hogy a legnépszerűbb bíborosnak nincs kifogása a bors ellen, melyet Bánffy orra alá szándékozik törni, lelkes fölterjesztésben tudatta a „szent székkel”, hogy Magyarország katolikus hívei (!) várva várják, hogy Rómából szigorú utasítások emlekestessék Vaszary hercegprímást és a többi püspököket arra, hogy a nemzeti politika és a katolikus érdek nem mindig egy uton haladnak és ezt a körülményt a főpásztoroknak nem szabad szem elől tévesztetni.

Mondanunk sem kell, hogy a néppárt vezérelmeinek szájaize szerint is vélt Agliardi eljárni, midőn Rómában az ismert utasítás kibocsátását szorgosan ajánlotta.

Megtörtént.

A primás és püspökeink nagyot néztek. Agliardi kárörömében egyszer sarkon fordult, a magyar kormány pedig megmosolyogta a dolgot.

Ennyiből áll az egész.

Ha a nunciaturából kiakolbólitott Agliardi ur boszuját kielégíti, válják egészségére, a kormány pedig legyen szeme, mikor embert válogat a püspöki székre.

A kath. tanítók első közgyűlésének folytatása.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, július 9.

A magyarországi kath. tanítók ma folytatták tegnap megnyitott közgyűlésüket a kiállítás ünnepélyek csarnokában. Hogy mily odaadással és szeretettel csüngenek a tanítók azon hivatáson, melynek szolgálatába szegődnek, igazolja azon körülmény is, hogy már 9-ik nap tanácskoznak hol közösen hol külön válvá, hol az egyes szakosztályokban, s lelkesedések még sem csappant, mert a mai utolsó ülésen is tömegesen jelentek meg, hogy szellemi erejük- s értelmi képességekkel emelni segítsék a közoktatásügyet, mely oly sok javítást kíván még.

Az ülést br. Horvát Károly veszprémi püspök nyitotta meg fél 10 órakor. A terembe lépéskor az egybegyűlt hangosan megjelje-

nezték. Elnök jelenti hogy a szakosztályok elvégezték munkálataikat, azokról jelentéseket és javaslataikat betérjesztették, jelenti továbbá, hogy XIII. Leo pápától sürgöny érkezett, melyben meleg köszönettel fogadta a hozzá intézett hódoló feliratot, továbbá Vaszary Kolos hercegprímás is sürgönyileg köszönte meg a kath. tanítók üdvözlését.

Napirend szerint Fonyó Pál érkezett „A népiszkolai hitelemzés jelentőségéről.” Határozati javaslatát a következőkben terjeszti elő:

1. Elodázhatatlanul szükségesnek tartja hitelemzési kézikönyveink elemies átdolgozását, — és mindenek felett a katekézések Hoványi szellemében való megoldását.

2. Paedagogiai szükségletet képez a népiszkolai hittani kézikönyveknek képekkel való illusztrálása, ugyszintén a különböző osztályok tananyagának már a nyomtatás általi pontos kijelölése, minek figyelembe vételére a Szent István-társulat igazgatósága ezennel tisztelettel felkérteik.

3. Új és oly részletes hitelemzési tanterv közszükséglet képez, melyben óráról órára legyen a tananyag tüzetesen jelölve és a vallás gyakorlására az eddiginél több gond lenne fordítva.

4. A népesebb illetőleg 10—12 osztállyal nagyobb számú népiszkolával bíró városokban a kizárólag népiszkolának élő hitelemzési állások szervezendők, ezek díjazására az iskola fenntartók törvényhozásilag kötelezendők, — kisebb községekben pedig kevésbé díjazott néptanítók a hittani emléztetés címén bizonyos tiszteletdíjban részesítendők; — mire egy küldöttség kérné fel a közoktatási miniszter Öexcellentáját.

5. A leendő hitelemzőknek és leendő néptanítóknak ugy elméleti, mint gyakorlati kiképzésére az eddiginél nagyobb gond fordítandó s ezek kiképzése gyakorlatilag kiváló hitoktatókra bízandó. A nagym. Közoktatási miniszter ur felkérendő, hogy a leendő tanítóknak vallásos szellemű nevelését az eddiginél sokkal jobban sürgesse és biztosítsa.

6. A Hoványinak szellemében irt könyv nélküli Káték és a módszertanilag kidolgozott hitoktatói segédkönyvek kiadása napjainkban közszükséglet képez és erre a Szent István-társulat figyelme felhivatik.

7. A hitoktatás országos emelésére előnyös hatással bírna, ha hitoktatóink országos testületet képeznének és időnkint hitoktatói kongresszust tartanának, évről-évre egyes hitoktatói kérdésekre pályadíjak tüzetnének ki ugyszintén a papi és tanítói kerületi gyűlések alkalmából 1—1 hitoktatói tétel is megvitathatók és 1—1 hitoktatói fellépés is tartatható, egyes kiválóan szakképzett hitoktatók pedig időnkint külföldi tanulmányutra is küldetnének.

8. A pápák által annyi bucsuval gazdag-

gondolatait, mint a gyermek ki tündérbán-dokat sző. Gyönyörű időre gondolt: csinos falusi ház melyben a két boldog lény lakik, kik semmit sem tudnak a tul okos, fecsegő s lázasan siető világról és semmit ama formásokról, melyek még a legszentebb természetes ösztönt is meghamisítják s elferdítik.

II.

Midőn Valeska másnap reggel felébredt feje zúgott, mintha az este kelleténél több pezsgőt ivott volna. Az alacsony szoba megnyezetőre nézett merevül s hirtelen felkelt megréztelve egy gondolattól. Néhány percznyi elmélyedés után dacosan rázta meg fejét.

— Miért ne? — mormogá. Kit kérdezek én?

Lassan öltözködése közben többször némán bölintott fejével, mintha szilárd elhatározását megerősíteni akarná! Egyszerre hangosan felkaczagott: „Mit mondanak majd a tisztelt rokonok, a tisztelt gyám s a fészkes unokavérek s unokafivérek? S kárörvendve tapsolt. Szokott vig kedély hangulatát egy percz alatt visszanyerte. Mikor egy óra múlva az udvarra vezető lépcsőn haladt, Jani elébe ment. Lemelte kalapját s érthetetlen szavakat hebeggett fogai között s vérpirosság ömlött el egész arcán. Eleinte Valeska is nagy zavarban volt; csakhamar azonban összeszedte magát s barátságosan nyújtá neki kezét. „Jó reggelt galambom — mondá mosolyogva. Barátok maradunk! Egyelőre csendesek és hallgatagok maradunk,

még nincs itt az ideje, hogy ki kürtöljük elhatározásunkat. S rózsás ujjait ajkaira nyomva csókot intett neki, aztán elfutott. Janival való titkos szerelme Valeska minden öröme, büszkesége volt. Ugy érezte magát, hogy egészen megifjodott. Ha egyedül volt, táncolt, dalolt, mint egy gyermekleány. Janival szemben azonban bizonyos méltóságot tanusított. Ugy tekintette őt, mint egy nagy gyermeket, kit neki vezetni és nevelnie kell. Ő tudta, hogy az ifjúnak szenvedélyét csak úgy mérsékelheti s ő magát csak így teheti engedelmessé. Folytatta vele megszokott sétáit a 'környéken, de nem tréfálkoztak, incselkedtek többet. Ha pihebre a fűbeült levelekkel és virágokkal ölében, melyekből koszorut s bokrétaikat kötött, a jámbor óriás ugy guggolt lábánál, mint egy megszelidített vad.

Valeska nem hagyta az ifjút sokszor szóhoz jüni, s ő ugy látszik nagyon jól érezte magát mellette, mert ő nem is igen értett hozzá, hogy érzelmeiről beszéljen. Jani megelégedett azzal, hogy Valeskát hallgathatta s mindenhez, mit ez tervezett, beleegyezését adta.

A hatalom, mellyel az erős férfi felett valósággal uralkodott, különös igazságot gyakorolt a fiatal nőre, ki ép ezért nem is szeretette az ugy gyorsabb elintezését. A különös titkot, a meddig csak lehetséges nem kell felderíteni. Október végén majd tudatja elhatározását az öreg Buchmosernek, s a telet is itt fogja tölteni. Addig a faluban mind jobban megismerik s a hosszú téli estéken, me-

lyeken a család tagjai többet vannak együtt, majd feltárja szívet leendő apósa előtt.

Jani mindennel meg volt elégedve.

Két hét múlva Valeska mégis ugy találta, hogy nagyon sokára halasztotta elhatározását. Gyakran mondogatta, hogy mégis csak unalmas ily halogatni azt, mit pedig senki sem gátolhat meg. S még sem merte terveit megváltoztatni: az nem illett ő hozzá. Persze, ha Jani zaklatná! De ő oly engedelmes, tul engedelmes volt, hogy szinte feltűnő volt. Majdnem egy jól idomított ölehez hasonlíthatna volna. Annyira beleszoktatta hogy vágyai ki nem elégítettnek, hogy Jani még ujjának hegyét sem merte érinteni. S nemcsak, hogy soh'sem fejezte ki szerelmét szavakkal, de régi elfogulatlan beszédmodorát is elfelejtette. Valeska maga sem tudott semmi újat szerelméről mondani.

Most már gyakran szórakozottan nézett a kéklő mennyboltra, mikor órahosszat jelöltögtél néma kedvesével; sőt nem ritkán ásitás vett rajta erőt, mit ő mély sóhajtsába fojtott el. A tél után vágyakozott, már a változás kedvéért is. Talán akkor majd Jani is a régi lesz. Valeska már régen nem tartózkodásból volt szótlán, s kevésbé vig s a szegény ifju lassan komor s mélabus lett.

(Folytatása következik.)

tott Canisius egyet életre keltése napjainkban szintén csak üdvös lenne a hitoktatás emelésére különösen akkor, ha ebbe a tanítók, a felnőttek, a szülők és más családtagok is bevonatnának, mint ez a XVI. és XVII. századokból fennmaradt szabályzatokban is befoglaltatik.

9. A hitoktatás emelésére országos jelentőséggel bír egy hitoktatási folyóirat kiadása és felvirágoztatása, hol a népiskolai hitelemzés mellett, az iparos-tanonc iskolák, polgári iskolák, képezdek, ugyancsak összes közép és felsőbb tanintézetek hitoktatási kérdései megvitatás tárgyát képeznek. Ily szakközlöny minden egyházmegye részéről melegen felkarolandó és úgy a fűdő egyházközségek mint az összes hitoktatók és hittanárok részéről anyagilag is pártolendő, hogy az Viribus unitis virágzásra segítessék. Ennek szerkesztését és kiadását a fővárosi hitoktatók testülete vagy a létesítendő Canisius egyet budapesti központi választmánya eszközölhetné legsikeresebben.

A népiskolai hitoktatás tankönyveinek kérdéséről Bog nár Adám értekezett, ki felolvassa azou irányelveket, a melyeknek szem előtt tartásával irattassanak meg a káték. — Szükségesnek találja, hogy a népiskola két alsó fokozatán a hittan bibliai alapon taníttassék, s mindegyik tankönyv csak annyi anyagot tartalmazzon, a mennyit a középtehetségű gyermek 1—2 év alatt elvégezhet, illetve betanulhat. Határozati javaslatát a közgyűlés elfogadja.

Sorrendben következnek: a hitoktatók országos testületé váló alakulása a Canisius egyet országos szervezése. Előadó: Walter Gyula dr. Esztergomból. Azt kívánja, hogy az országos ügyvédi, gyógyszerész, mérnök és tanító egyletekhez hasonlóan tömörüljön a katolikus papság „Szent Gellér-Egyet”-e czime alatt.

A javaslatot lelkesen megéljenzve, a közgyűlés elfogadta.

Göndör Károly ponori igazgató tanító terjesztette elő a szakosztály határozati javaslatát, melyben a direkt tanítás módot hangsúlyozza.

Az iskola és társadalmi értekezéséről Vesely Odön szolt.

Az iskola és népkönyvárúkról Androvits István értekezett.

„Az iskolakötelezettség törvény végrehajtása körül mutatkozó anomáliák miképen volna nek megszüntetendők?” című tételről Wörth Bene ziroi igazgató tanító terjesztte elő határozati javaslatát, melynek lényege az, hogy az iskolába járás szigorú bírságolás mellett ellenőriztessék, a mulasztások ne a kir. tanfelügyelőhöz, hanem a járás szolgabíróhoz tétessenek át, ki mellé egy szakember rendeltessék, a 15 kr nyugdíjpótlék töröltessék. Elfogadtatik.

Az országos kath. tanítói segélyalap létesítése czimen Lehoszky József; „A kath. népoktatás állandó bizottságának felállításáról” Döbröesy Alajos, az 1893. évi tanítói fizetésükfröndezéséről alkotott törvény reviziójáról Csávolszky József, a kántortanítók nyugdíjséreiméről Bertalan Ferenc által beterjesztett javaslatokat a közgyűlés szintén elfogadta a segélyalap kivételével, melyet az egyletekhez utasítottak.

A polgári és felsőbb leányiskolai, ugy a tanító és tanítónő képzéssel foglalkozott szakosztályok jelentései a nagymélt. püspöki karnak adatik ki végrehajtásul.

Napirend kimerítettén, elnök az ülést beukoztatja.

Szabálytalanságoz a sertésbehozatalnál.

Temes-Butyán, július 9.

Ezernyi bajjal küzd sertésenyésztésünk, messzi nagy területeken egyik elsőrangú jövedelmi forrásunk. Nemcsak az általános gazdasági pangást sanyli, a mely a termelés egyetlen ágát sem kimélte meg, hanem ezenfelül is országos csapásként nehezedik reá a sertésvész, s a mi ezzel együttjár, egyfelől állataink tömeges elhullása, másfelől a kereskedelmi forgalomnak vidékenként szükséges óvintézkedésül teljes beszüntetése. Nagy baj ez gazdáinkra, szinte kiszámíthatatlan a kár, a mit így szenvednek, — de utóvégre is ez ellen alig van mit tenni, ebbe bele kell törődnünk.

De ezek mellett a — hogy úgy mondjam — természetes bajok mellett még mesterségesen is rosszabbítják a gazda helyzetét, s ez az a mi e sorok megírására késztet.

Bármily szomorúak is viszonyaink, a külföldi versenyt ki nem zárhatjuk, a külföldi behozatalt el nem tilthatjuk. Hát hoznak is be hozzánk sertést levágott állapotban nagy mennyiségben Szerbiából, — s ehhez kereskedelmi szerződésünk értelmében a megállapított vámtelek lefizetése mellett joguk is van. Csak hogy szerződésünk és rendeleteink bizonyos egészségügyi hatályok betartását is kívánják az ilyen szállításkor és sajnos, úgy tapasztaljuk, ezeket a szabályokat a szerb szállítók egyszerűen megüldölgik.

Gyakran volt alkalmam az utóbbi időben Temesvárott az állomáson ilyen szerb sertéshus szállítványokat látnom: a kocsi ajtai két oldalt nyitva voltak, s mindössze néhány lécből alkotott rács zárta el a nyílásokat. Már most ilyen kocsiiban szállítják a szabadon levő húst két három napig! Hát ez valósgo istenkisértés. Napugár, por, eső egyaránt éri a romlandó húst, s a miazmák és baktériusok seregét juttathatják ilyen formán a fogyasztók asztalára. — Pedig milyen egyszerű volna azt a húst zárt kocsikban szállítani és pedig olyanokban, mint pl. a sört, jégkötő.

Igaz, így sem lennénk teljesen megóva attól, hogy inficiált húst kapunk. A sertésbetegségek nagy részét nem a húsra és nem a szalonnan konstatalhatni, hanem a beleken és a belső részekben. Teljes bizonysgot csak az adhatna nekünk, ha levágás előtt saját orvosaink megvizsgálhatnák a behozandó sertéseket. Ez persze kivihetetlen. Hogy pedig a külföldi egészségügyi vizsgálatok mennyire megbízhatók, eléggé mutatja a saloniki szerb konzultól vett az az értesülés (melyről az „Aradi Közlöny” egyik telegramja is megemlékezett), hogy a Salonikin át Marseillebe irányított 520 szerb sertés közül háromnegyed része elhullott utközben.

Ime ilyenek a sertésbehozatali viszonyaink egészségügyi nyomorúságai. Egy részükön nem tudunk segíteni, mert az ellenőrzés kívül esik rajtunk, — de az legalább kívánatos lenne, hogy a hol lehet, ott megtartsunk a szükséges órendszabályokat, s ne engedjük meg az egészségügyi rendeletek kijátszását. Ez a közérdek parancsa, s nagyon hálásak lennénk, ha a kérdést figyelmükre méltatnák azok, a kik ennek a közérdeknek hivatalból a megóvói.

DEUTSCH BERNAT.

IDÓJÁRÁS.

Légyomlás: reggel 7 órakor 7326 milliméter, délután 2 órakor 7615 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 18,8, délután 2 órakor C° + 27,1. Szélirány: reggel 7 órakor DK. 1, délután 2 órakor N. 4. Felhőzet: reggel derült, délután borult. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

Megyei és városi közügyek.

Folytatólagos sorrendje

az Aradvármegye törvényhatósági bizottsága által Aradon 1896. évi július hó 14-iki közgyűlésén tárgyalandó ügydaraboknak.

31. Agris község képviselő testületének határozata a jegyzői hivatalnál egy iroda helyiség felépítése tárgyában.

32. Uj-Fazekas-Varsánd képviselő testületének határozata a vadászati jog bérbeadása tárgyában.

33. Kovaszincz község képviselő testületének határozata 10 drb. villamos vasuti részvény vásárlása tárgyában.

34. Sikula község képviselő testületének határozata tenyész bikák beszerzése tárgyában.

35. Csermő község képviselő testületének határozata, melyben a milleniumi díszközgyűlése alkalmából a vármegye törvényhatósági bizottságát üdvözölni határozta.

36. A nagyhalmágyi körjegyzői szövetkezethez tartozó községek képviselő testületének határozata a községi istálló felépítése tárgyában.

37. Sikula község képviselő testületének határozata legelő kibérlése tárgyában.

38. A pleskuczai körjegyzői szövetkezethez tartozó községek képviselő testülete határozata a jegyzői lak kibérlése tárgyában.

39. Glogovác község képviselő testülete határozata az ezredévi ünnepélyi költségek fedezése tárgyában.

40. Odvos község képviselő testülete határozata a berzovai körjegyzői szövetkezetből való kilépése tárgyában.

41. Vank Demeter és társai felebbezése a Kovaszincz községben megejtett urbéri bizottsági választás ellen.

42. Kurtics község képviselő testülete határozata egy új irnoki állás rendszerezése tárgyában.

43. Mikalaka község képviselő testülete határozata a partvédelmi munkák költségeinek fedezése tárgyában.

44. Medgy-Egyháza község képviselő testülete határozata a körorvos látogatási díjának megállapítása tárgyában.

45. Ottlaka község képviselő testülete határozata tenyész bika beszerzése tárgyában.

46. Borosjenő község képviselő testülete határozata számadási elmarasztalások leírása tárgyában.

47. Apáti község képviselő testülete határozata a jegyző természetbeni gabona járandóságának megváltása tárgyában.

48. Kiszindia körjegyzőségbeli községek képviselő testülete határozata az irnok fizetésének felemelése tárgyában.

49. Borosjenő község képviselő testülete határozata az utozai átjárók kikövezésénél felmerülő költségek fedezése tárgyában.

50. Csermő község képviselő testülete határozata egy második irnoki állás szervezése tárgyában.

51. Csermő község képviselő testületének határozata milleniumi ünnepélyek költségeinek fedezése tárgyában.

52. Apatelek község képviselő testülete határozata tenyész bika beszerzése tárgyában.

53. Krokna körjegyzői szövetkezethez tartozó községek képviselő testülete határozata az irnok fizetésének felemelése tárgyában.

54. Sikula község képviselő testülete határozata a fogyasztási és italadó kezelése tárgyában.

55. Glogovác község képviselő testülete határozata a közgyámi fizetés leszállítása s a pénztárnoki és esküdti fizetések felemelése tárgyában.

56. Kurtics község képviselő testülete határozata a község által vásárolt tenyész bikák vételárának fedezése tárgyában.

57. Zsigmondháza község képviselő testületének határozata a községi rendőr fizetésének felemelése tárgyában.

58. M-Pécska község képviselő testületének határozata iskolai és ovodai osztra használandó épületek megvétele tárgyában.

59. Kohn Salamon kérvénye kavicsszállítási vállalatának meghosszabbítása tárgyában.

60. Medgye-Egyháza község képviselő testülete határozata a katasteri felmérési költség fedezése tárgyában.

Kiadta:

DÁLNOKI NAGY LAJOS,
főjegyző.

A közigazgatási bizottság ülése.

— Saját tudósítónktól. —

Aradváros közigazgatási bizottsága tegnap délután 4 órakor ülést tartott a város-háza tanácstermében Fábrián László főispán elnöklése alatt, melyen jelen voltak: Sallasz Gyula kir. tanácsos polgármester, Institoris Kálmán főjegyző, Federer Ernő pénzügyigazgató helyettes, Perger János dr. főügyész, Kádás Kálmán tanácsnok, Baczó Frigyes főmérnök, Posgay Lajos dr. főorvos, Urbányi Béla ülnök, Lehmann Viktor alügyész, Varjassy Árpád tanfelügyelő, Varjassy József, Háss Sándor, Schusztér Illés dr., Müller Károly és Bing Vilmos.

Elnök megnyitván az ülést, a polgármester havi jelentése tudomásul vétetett.

Varjassy Árpád tanfelügyelő jelentése, mely külön dícsérőleg emlékezett meg a polgári iskola rajzkiállításáról s ennek intézőjéről: Somogyi Agoston tanárról, tudomásul szolgált.

Federer Ernő pénzügyigazgató helyettes jelentése, mely szerint a lefolyt hóban befolyt egyenes adóban 27152 frt 72 kr, hadmentességi díjakban 89 frt 74 kr, közvetett adókban 18333 frt 32 kr, szeszadóban 12091 frt 37 1/2 kr, jogilletékekben 11676 frt 16 kr díjakban 326 frt 49 kr, bélyeg jövedékben 7233 frt 94 kr, továbbá hogy a lefolyt hóban 2 dohány jövedéki, 2 szeszjövédéki, 10 ital-mérés kihágás fordult elő, tudomásul szolgált.

Baczó Frigyes kir. főmérnök jelentését a közlekedésügyi állapotokról, állami és törvényhatósági utakról a bizottság tudomásul vette.

Posgay Lajos dr. főorvos havi jelentése, mely szerint a múlt hóban az egészségügyi viszonyok némi javulást mutattak, a differtis enyhült, ellenben a gümőkór és hurutos betegségek, valamint osecsemőknel a heveny gegebaj uralkodott, tudomásul szolgált.

Lehmann Viktor jelentését a fogházak és börtönök állapotairól tudomásul vették.

Urbányi Béla árvaszéki ülnök jelentése, mely szerint a második félevi maradvány 283,983 frt 60 kr., kamatban befolyt 911 frt 20 kr., örökség kiadatott 21 egyénnek 26,862 frt 48 kr., kölcsön adatott 9 egyénnek 18,181 frt 37 kr., továbbá az első aradi takarékpénztárban elhelyeztetett 57,764 frt 98 kr., aradmegyei takarékpénztárban 56,684 frt 71 kr., aradi polgári takarékpénztárban 57,092 frt 68 kr., aradcsanádi takarékpénztárban 54,650 frt, az aradi ipar- és népbankban 57,442 frt 26 kr., készpénzben van 359 frt 2 kr., tudomásul vétetett.

Ezután több kisebb ügyet tárgyalt még a bizottság, melyek után elnök az ülést beárta.

IDŐJOSLÁS.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Július 10. —

Szárak. — Meleg. — Zivatarok.

Megyeiülés Csanádban.

— Saját tudósítónk távirata. —

Makó, július 9.

Alig fél óráig tartó rendkívüli közgyűlése volt tegnap délelőtt a szomszéd Csanádvármegyének.

Mindössze két tárgy volt kitűzve s a rövid idő alatt felszólalás nélkül fogadták el a bizottság tagjai az állandó választmány határozati javaslatait.

Lonovics József főispán elnöki megnyitóján után Kristóffy József főjegyző a makói és battonyai utszakaszok burkolására vonatkozó miniszteri leiratot terjesztette elő. A miniszter jóváhagyta ugyan a vármegye intézkedéseit, de a makói piacotteret és a battonyai utak kunágota-dombegyházi szakaszát külön pénztár terhére kell elkészíttetni, nem a vámjövédelm terhére, mert ezek a vámterületen kívül esnek. A bizottság tudomásul vette a leiratot s akként intézkedett.

Lonovics József főispán évek előtt 2000 forintos ösztöndíj-alapítványt tett első sorban a vármegye, másodsorban Makó város tisztviselőinek jól tanuló gyermekei számára. Az alapító főispán most úgy akarta módosítani az alapító levelét, hogy ezek közül is a makói főgimnáziumban járók részesüljenek előnyben. Tóth Sándor dr. főgimnáziumi igazgató lett megbízva a módosítással, de ő ezt oly kép csinálta meg, hogy az alapító intencziójának semmiképen sem felelt meg. Az állandó választmány aztán a gyűlésen újabb szöveget mutatott be, a melyet közgyűlés éljenzések között egyhangulag elfogadott s jóváhagyás végett a miniszteriumhoz terjeszt fel.

A megyei árvaház javára, a millennium emlékére ugyanazok a főispán 2000 koronás alapítványt tett a múlt hóban. Lonovics Gyula a főispán fia, szintén 2000 koronát adományozott anyja, Hollósy Kornélia emlékére. A két alapítványt a törvényhatóság most egyesítette s kamataiból egy árvaházot kért foglalkoztatni. Az alapítványt „Lonovics József és Hollósy Kornélia alapítványa” czímen fogják kezelni.

Pitvaros község a régi község-háza helyett újat akar építtetni s e czélból 1500 forint kölcsönt felvenni. Jóváhagyták.

Battonya község Fodor Manó jegyző részére 10 napi szabadságot és 50 frt segélyt, Lovrics Pál jegyző részére pedig 6 heti szabadságot és 100 forint segélyt ad, hogy a millenniumi kiállítást megtekinthessék. Jóváhagyták.

Kövegy község betiltotta az utozákon való legeltetést, de két képviselő megfélembizta. A törvényhatóság a felebbezőket elutasította.

Cs. P. lota község a millennium emlékére szegényházat akar építtetni s e czélból 1000 forintot szavazott meg. A bizottság úgy ez, mint még néhány község költségvetését és számadását jóváhagyta s ezzel a rövid közgyűlés véget ért.

HIREK.

Arad, július 10.

Naplrend:

Július 10. Péntek. Róm. kath. naptár: Amália. — Protosztán naptár: Amália. — Görög-keleti naptár (június 28.): Czir. János. — A nap két 4 óra 15 perceskor, nyugszik 7 óra 52 perceskor. — A hold két 3 óra 35 perceskor, nyugszik 8 óra 31 perceskor.

Július 12. Az aradi ács-betegsegélyző társulat táncvigalma a Csálában.

Július 13. Katonai felülvizsgálat az aradi megyeházán.

Július 14. Aradmegye nyári évnegyedes közgyűlése: délelőtt 9 órakor.

Július 14. A jegyző-egyesület közgyűlése.

Július 25. „Krisztina-bál” Menyházán. Szabadsághozal emléktárgyak országos muzeuma (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Költő-könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 8—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Vonatok indulása Aradról. Budapest felé: Személyvonatok reggel 3.—, d. e. 11.20, este 9.35, tehervonat személyszállítással d. u. 3.56, gyorsvonat 8.18 d. e. Csabáig: 5.10 reggel naponta, 12.— déiben (csak pénteken.) Tóvis felé: Személyvonatok 6.30 reggel, 4.30 d. u., tehervonat 7.25 este, gyorsvonat 7.02 este, Sóborsinig: Személyvonat 2.30 d. u., Radnáiig: 6.58 reggel (csak vasárnap, ünneppnapok és búcsú-napokon.) Temesvárig: Személyvona: 6.20 reggel, 11.25 d. e., vegyesvonat 5.— d. u. Szeged felé: Személyvonat 4.45 reggel, 8.45 d. e., vegyesvonat 4.10 d. u. Nagy-Halmágy felé: Személyvonat 6.35 reggel, 1.50 d. u., vegyesvonat 11.55 d. e. Mezőhegyesig: Vegyesvonat 2.20 délután.

Vonatok érkezése Aradra. Budapestről: Személyvonat 6.05 reggel, 8.17 d. e., 3.55 d. u., gyorsvonat 6.52 este. Csabáról (minden pénteken) 7.— reggel. Szolnokról: 8.47 este. Tóvisről: Személyvonat 8.55 este, 8.54 reggel, 10.50 d. e., gyorsvonat 8.08 reggel. Radnáról: (csak ünneppon, vasárnap és búcsú napokon) 9.19 este vegyesvonat, mindennap d. u. 8.12 tehervonat személyszállítással. Temesvárról: Személyvonat 8.44 d. u., 10.55 este, vegyesvonat 10.43 d. e. Szegedről: Személyvonat 6.42 este, 10.25 éjjel, 8.45 d. e. Nagy-Halmágy felől: Személyvonat 8.08 d. e., 6.34 este. Vegyesvonat 11.05 d. e. Mezőhegyesről: Vegyesvonat 12.50 délután.

Élet és halál. A főorvosi hivatal által egybeállított statisztikai kimutatás szerint a lefolyt hét születési és halálozás viszonyai a következőképen alakultak. Meghalt 21 egyén: 15 férfi és 6 nő, köztük 6 idegű, arány 1000: 210; született 36 egyén: 26 férfi és 10 nő, arány 1000: 395.

Az épülő Arad-Ház építés iránti engedélyért újabb a következők nyújtották be kérvényeiket a város tanácsához: Sambura

János a Trombita utca 16-a szám alatt földszintes udvari, Sármezei Endre a Fábrián utca 4 és 5 számok alatt földszintes utcái, Inokai Tóth Lajos a Wesselényi utca 28 szám alatt földszintes utcái, Domonkos testvérek a Széchenyi utca 2 szám alatt földszintes udvari (toldalak) Gábor Ferenozné a Dezső utca 4-a szám alatt földszintes udvari, Ursits Lipót a Pecska ut 12 szám alatt földszintes utcái, Illés Jakab a Borona utca 50 szám alatt földszintes utcái lakház építhetése iránt.

— Vasuti kedvezmény a jegyzőknek. Ily czim alatt emlékeztünk meg lapunk egy közelebbi számában arról, hogy az aradmegyei jegyzők egyletének július 14-iki közgyűlése egy indítványt fog tárgyalni, mely azt öszelozza, hogy a törvényhatóságok tisztviselőinek július elseje óta megadott vasut utazási kedvezmény a községi- és körjegyzőkre is kiterjesztessék. Hozzá is tettük mindjárt tréfálkozva, hogy a „10 ezer frt évi jövedelmet husó”, aradmegyei jegyzőket csakugyan meg is illeti ez a kedvezmény annyi joggal, mint amely joggal — Zichy Nándor gróf élvezi a maga szabad jegyét. s sorainkra a megyei jegyzői kar egyik igen érdemes tagjától hosszabb levelet vettünk tegnap, melyben a levélíró neheztelést fejezi ki a miatt, hogy mi Zichy Nándor gróf nevével együtt emlegetve kiganyolni és kicsinyelni akartuk az aradmegyei jegyzőket. Hát legyen egészen nyugodt az érdemes jegyző ur, hogy minket, kik jól ismerjük és teljesen máltányoljuk az aradmegyei jegyzői kar igazán mintaszerű magatartását és akik azt is igen jól tudjuk, hogy hol kisebb, hol nagyobb darab kenyérükért akárhányan közülök testet és lelket egyaránt megrontó, szakadatlan munkában izadnak, — minket vezethetett legkevésbé a kicsinylés, vagy épen guny szádéka. Csak a tréfa volt abban a hirben kissé kétértelmű, de a szándék jó és őszinte.

— A sikló áldozata. Prileszky Károly főudvarmesteri tisztviselő, a ki a sikló lezuhanása alkalmával mindkét lábát eltörte, még mindig a budai Szent-János kórházban fekszik, a hol a leggondosabb ápolásban részesül. A szerencsétlenség óta tegnapelőtt látogatta meg először családja, mert a beteget óvták a felindulástól. Állapota azonban nap-nap után annyira javul, hogy a beteg két-három hét múlva elhagyhatja a kórházat, a mikor azután üdülés végett fűrdőre utazik.

— Oláh lapok dolga. Nagy-Szebenből írják Brote Jenő, Popovics Aurél Albin Septimiu, a román nemzetiségi párt Bukarestbe menekült tagjai, továbbá Rusu Sirianul János, Bogdan Duica és Albin Livius, a nagyszzebeni „Tribuna” elboasított szerkesztőjei tagjai, a „Tribuna” ellensúlyozására Brassóban megjelenendő új román napilap létesítésén fáradoznak. A vállalkozás sikere azonban a szükséges pénzalap beszerzésétől függ. Egyébiránt a „Tribuna” fennmaradása is csak úgy vált lehetővé, hogy az „Albina” román pénztézet a lap részére 15,000 frtnyi „nyílt hitelt” engedélyezett, mely összeg biztosítékul a „Tribuna” tulajdonát képező ház telekkönyvileg le van kötve. Az „Albina” igazgatójának, Cosma Parthéennek neje azonban Román Miron éreke metropolitának közel rokona lévén, a „nyílt hitel” egyik föltétele az, hogy a „Tribuna” beszüntesse az érsek-metropolita ellen azelőtt gyakran intézett támadásait.

— A törvényhatósági utak. A június havi törvényhatósági ülés határozatához képest a gazdasági szék megtartotta az árlejtést a másodrendű törvényhatósági utak munkálataira 2511 frt 30 kr megszabott költséggel. Mint-hogy a külön-külön megtartott árlejtés eredményre nem vezetett, az összes munkákra kellett kitűzni az árlejtést, melyen hárman jelentkeztek ugyan, de mindannyian feltűzést kívántak. Csak az egyik vállalkozó volt hajlandó a munkálatokat a 2511 frt 30 krnyi költség mellett teljesíteni. — A bizottság Sallasz Gyula polgármester indítványára új árlejtés megtartását határozta, mert a mezei munkák folytán beállott elfoglaltságnak s annak tulajdonította be a jelenlegi kedvezőtlen

eredményt, hogy a vállalkozók mind a rendes törvényhatósági utak munkálatairól vannak lefoglalva.

— **Aradiak Barlangligeten.** A Magas-Tátra aljában fekvő kedves fürdőhelyen, Barlangligeten július 1-ig mint a fürdőigazgatóság bennünket értesít, eddig 659 vendég volt. Ezek sorában Aradról ott vannak Bogdán Virgil országgyűlési képviselő és neje, kik az Ilona-villában laknak és özvegy Bátorffy Emilia és Scherhágne és leánya, a kik a „Concordia” lakói.

— **Katonazene a parkban.** A háziezred katonazenéjének maradványa tegnap fél 7 órától fél 8-ig játszott a Baross park kioszkja előtt. A közönség teljesen megtöltötte a park padjait és utait a kioszk teraszán is nagy közönség hallgatta végig az érdekes műsort.

— **Tüntetés a metropolita mellett.** Az elcsoppant román metropolita mellett hívei vasárnap óriási demonstrációt rendeztek, amely azonban a legnagyobb rendben folyt le. A tüntetést — mint Bukarestből írják — úgy rendezték, hogy körülbelül négyezer polgár hosszú kocsisorban kivonult Kaldurasa-niba, biztosítani a metropolitát ragaszkodásáról. A rendőrség a tüntetés alkalmából nagy szabású elővigyázati intézkedéseket tett, de a kösbélépére nem volt ok. Mikor a sarándokok a kolostorhoz értek, két csendőr állta útjokat, és csak egyenként bocsátották be a hívőket. A metropolita a kolostor egyik lakosztályában tartzkodott, és lakása előtt fogadta a sarándokokat, kik neki kezet csókoltak s aztán az udvarban foglaltak helyet. A hódoló felvonulás után Fleve beszédet intézett a metropolitához, aki válaszában köszönetet mondott a sarándokoknak és kijelentette, hogy megbocsát mindazoknak, akik ellene vétettek. A vissza vonulás is a legnagyobb rendben és zavartalanul folyt le. A metropolita ügye egyébiránt mint nagyobb hullámokat vert és még most meg se állapítható, hogy milyen súlyos következményekkel járhat. A kormány érzi ezt és mindenképpen azon van, hogy a metropolita-válságot, valahogyan megszüntesse. Mint bizalmi férfi, a szenátus alelnöke Marzesku egy kérvénytervezetet adott át a metropolitának, hogy írja alá; ebben a metropolita kérné a királyt, hívna össze újból a szenátot, a melytől a metropolita bocsánatot kérne. A kormány megbízottja biztosította a metropolitát, hogy a szenát a bünbocsánatot megadná és ötéves püspökké tenné. Ez lehetővé tenné aztán, hogy mint püspök valamikor újból metropolitává választatnék meg. A metropolita azonban erről semmit sem akar tudni. Időközben tolytatták az iratok leltározását. A metropolita külön tartotta a Parthemé és Thimás püspökkel folytatott levelezéseit; ezeket együttesen külön megemlítés nélkül foglalták le és midőn a metropolita ügyvédje ez ellen tiltakozott, mert hiszen akkor a mostani vádlók saját leveleiket a csomókból kivehetnék és ezen tiltakozása eredménytelen maradt, a védő ügyvéd eltávozott.

— **Egy orosz lap Budapestről.** A „Novaja Vremja” című orosz lap, melyet eddig nem az irántunk való barátság érzélete jellemzett, most, hogy tudósítója itt járt nálunk, egy cikkben a legnagyobb elragadtatás hangján emlékezik meg Budapestről, egyebek közt a következőket írva: „Ha amerikai várost akartok látni és nem akartok messze Amerikába utazni — akkor gyertek Budapestre; ha a tudománynak és az újabb technikának ez életben volt alkalmazást akarjátok látni, — gyertek Budapestre; ha szép épületeket, gyönyörű utcákat akartok látni és meg akarjátok tanulni azok építését, — csak gyertek Budapestre. — Nem kell kizárólag Berlinbe, Bécsbe vagy Párisba utaznotok, hanem csak ide Budapestre. Itt van a világ első parlamenti — oly épülete, mely mellett eltérül a büntető-palota; a párisi palota — csak harmadik, hanem kevesebb-része a budapestinek; itt van a világ első színháza, nem ugyan nagyságára, hanem színpada olyan alkotás, hogy Angliából mérnökök jöttek ide, hogy rajzot vegyenek róla, Londonba hasonló színpadnak való felállításához. Itt vannak a legnagyobb szerű széles utcák, pazarfényű vendéglők; végül itt vannak a világ első kávéházai.”

— **Utak rendezése.** A radnai utnak a megyesi elővizsgálórnától Mikalaka hatá-

ráig Pelegriini Dávid és társa által elkészített feltöltését és kavicsozását tegnap vizsgálta meg egy bizottság, melynek tagjai voltak: Varjassy Lajos gazd. tanácsnok, Pekár Károly főmérnök és itj. Naohtnébel Odön városi mérnök. A bizottság a munkálatokat helyeseknek találván, átvette. Ugyan-
csak a bizottság vizsgálta felül a Sarló-utca kocsitjának kiszélesítési munkálatait is melyeket Andrassy György vállalkozó teljesített s azokat is rendben találván, a munkákat átvette.

— **A gyettvai zendülés.** A gyettvai közönség nézve meg van állapítva, hogy az egész merénylet néppárti jelszóval a katolikus parochiáról indult ki. Míg a felpálkázott férfiak a község házában tárgyaló Zsilinazky államtitkárhoz rohantak, vértüket ajánlva a kath. vallásért és tiltakozni az állami iskola és a magyar nyelv ellen: addig a káplánok által felbujtott és tanított részeg asszonyok iszonyu zajjal szidalmazták a kormányt. Mikor az államtitkár dolgát végezve kocsijára szállt, akkor történt a merénylet. Az ide érkezett államtitkárnak nem történt semmi baja, de másnak a néppártot eljenezve betörték a fejét.

— **Tulajdonos keresetetik.** Becsületes emberek a gáji kapitányság útján egy szelvényt találtak és adták át a rendőrségnek, mely az aradi és csanádi egyestült vasutak 10. számú törzs részvényére szól s 1896. évi július elsején esedékes. Felhívjuk a nevezett szelvény tulajdonosát, hogy tulajdonjogának igazolása s a szelvény átvétele végett a kapitányi hivatalban jelentkezék.

— **Tizenhét lha.** Szomorú sors jutott osztályrészül Komlósn Szávu Mikalaka lakosnak: tizenhét libáját kell egyszerre gyászolnia, s a lelketlen tolvajok még egyet sem hagytak meg, a miből a többinek legalább a torát megülhetne volna. Tegnap éjjel hajtották el mind a tizenhetet, a míg gazdájok valahol a másik utcában kereshette a háza kapuját. Reggelre meg is találta, de mikor az udvarba lépett, hiányzott neki valami: a gágogás. Es hiában kereste a libákat a bosszúgázda, a ki fel is pukkadt volna mérgében, ha ez a csapás ki nem — jőzanítja. A tettesek ismeretlenek, de szorgosan keresik.

— **Megmérgezett család.** Bezded zempléni megyei községben a Hartstein-család gombamérgezés következtében megbetegedett. Az anya és két leány meghalt, a család többi tagját azonban sikerült megmenteni.

— **Vitás 100 arany.** A Vasváron szétugratott néppárti gyűlésnek érdekes utójátéka támadt. Arról van ugyanis szó, vajon Esterházy Miklós Móricz gróf csakugyan szóhoz jutott-e, vagy csak papiroson mondta el beszédét? A „Vas megye” szerkesztősége ugyanis Szombathelyen a Löwenstein és Deutsch nagykereskedő oszónál 100 darab cs. és kir. aranyat deponált. Ez a 100 darab arany azt a becsületes embert illeti, aki becsületszavára meri állítani, hogy az „Alkotmány” című lapnak f. hó 7-én megjelent számában közölt és állítólag Esterházy Miklós Móricz gróf által elmondott beszédnek egyetlen mondatát halotta.

Író Károly, az „Alkotmány” munkatársa erre az alábbi nyilatkozatot adja ki: „Vonatkozásal a „Vasvármegye” szerkesztősége által kitűzött 100 aranyra ezennel kijelentem, hogy az „Alkotmány”-ban megjelent s Vasvárott gróf Esterházy Miklós Móricz ur által elmondott beszédnek nem egy, de legtöbb mondatát igenis hallottam. Az „Alkotmány” különben egy országgyűlési gyorsírónak följegyzései alapján közölte a beszédet.”

— **Gyilkos vonat.** Tegnap lapunkban egy telegram közöltünk, mely a déli vasut grác-östingeni vonalán történt rémes szerencsétlenségről szólt. Erre vonatkozólag most a következő részleteket közöljük: — A szerencsétlenség Grác közelében történt. A szerencsétlenül jártak egy bricskán ültek, a mikor egy ut-átvágásnál a teljes sebességgel rohanó gyorsvonat valóságos kerekszélzavárral rohamozta. A halottak közül három nő, két férfi, mindannyian a „Globus” részvénytársaság vignetta-gyáranak alkalmazottjai. A meggyilkolt öt embert a mozdony

valósággal darabokra szaggatta, a három sebesült — a kik a bakon ültek — súlyos sérüléseket szenvedett. A lovak sérületlenül maradtak. A társaság Östingenből egy kis lakoma után éppen visszatérőben volt Grácba. Mindannyian ugyan-ugyanosak jókedvűek voltak. A szerencsétlenség úgy történt, hogy a vasuti őregy regény olvasása mellett szépen elaludt és mikor jött a vonat, a korlátokat nem éreztette le. A mámoros kocsi pedig ködös állapotában neki hajtott az átvágónak. A vonat gépésze észrevette a bricskát, rögtön meg is akarta állítani a vonatot, de már akkor késő volt. A lokomotív tengelyein és a kupék feljárdin agyvelő és húszfrangok csüngöttek. A vonat a kocs roncsait mintegy 250 méternyire cipelte magával.

— **Egy huszárönkéntes öngyilkossága.** Mihályházy László a nagyváradai cs. és kir. 15 huszárezred önkéntese július 6-án délután Nagyváradról egy nő társaságában elutazott. Alig hogy elutazott századosa, Gut Ferdinánd, az állomásokra táviratot küldött, hogy az önkéntest tartóztassák le, mert szökevény és merő öngyilkosságot akar elkövetni. A huszárönkéntest a székely-kocsárdi állomáson a rendőrség letartóztatta és kardját is elvették. Mihályházyt a vasuti állomáson őrizték, várva a katonai parancsnokság rendelkezését s ott maradt vele egész éjjel a nő is. Ugy hajnal felé induló vonattal a nő tovább utazott Erdély felé, bucsuzás közben Mihályházytól kérve-kérte, hogy ne tegyen semmi rosszat, ne ölje meg magát. Mihályházy azonban a nő elutazása után egy negyedóra egy őrizetlen perczt a revolverével fejbe lötte magát s azonnal meghalt. Az öngyilkos Mihályházy Kálmán nagyváradai törvénytudós fia. Mihályházy László szerelmes volt egy nagyváradai leányba, a ki több férjhez ment Erdélybe. A fia asszonya napokban szülei látogatására hazakerült s ekkor a fiatal emberben újra lobbot vetett a szunnyadó érzés. Megtudta, hogy mikor utazik vissza a nő Erdélybe s elhatározta, hogy vele utazik. Elutazása előtt két levelet írt; egyet az anyjának, a másikat századosának, Gut Ferdinándnak s úgy látszik, megírta nekik, hogy öngyilkos lesz. A leveleket a legényének azzal a meghagyással adta át, hogy csak másnap kézbesítse. A legény azonban még aznap átadta a leveleket, de még így is későn, mert Mihályházy, bár letartóztatták, mégis agyonlőtte magát.

— **Rövid hírek.** Szolnokon az ottani rendőrség egy árvamegyéből érkezett tótot fogott el abban a hitben, hogy az Affendakiss Perikless. Csak a kapitányságnál derült ki az ügybűnő rendőrök tévedése. — Szegeden Márton Ferenes hajókormányos 8 éves János nevű fia, a mint egy teherhajón játszadozott, a Tiszába esett és belefullt. — Besztercebányán Deroz György bányász veszekedés közben agyonstorta Hajnik Máriát, ki-vel 8 év óta vadhasasságban él.

HYMEN.

Weller Antal József városi segédtsízt eljegyezte Paulik Mária Terézia asszonyt.
Berger Jakab Jenő bankhivatalnok jegyet váltott Fischl Josefa kisasszonnyal.

EGYESÜLETI ÉLET.

A „Kölcsey-Egyesület” ülése.

— A Zichy-képek új kiadása. —

Az aradi Kölcsey-Egyesület tegnap délután 6 órakor választmányi ülést tartott Varjassy Arpád tanfelügyelő elnöklete alatt a polgári iskola épületében. Az ülésen jelen voltak: Edvi Illés László alelnök, Kara Győző titkár, Vászárhelyi Béla, Ortutay Gyula, Bray Lajos, Posgay Lajos dr., Barabás Béla dr. és Pekár Károly.

Varjassy Arpád elnök üdvözlővén a választmány megjelent tagjait, az ülést megnyitja.

Apróbb kérvények elintézése után, az ülés tulajdonképeni főtárgyára tértek át: a Zichy-féle képek új kiadásának mikénti eszközésére.

Varjassy Arpád elnök ismerteti az

ügyet. Mozgalom indult meg már régebb idő óta az egyesület életében az iránt, hogy a Zoihy féle képek, melyeknek első kiadása valami 5-6 ezer forintot jövedelmezett az egyesületnek, újra kiadassanak. Az egyesület már annak idején tett lépéseket ez ügyben, de eredménytelenül, az ajánlatokat senki sem fogadta el. Erre az egyesület a tisztikart utasította, hogy a saját rizikójára járjon el ez ügyben s ez érintkezésbe is lépett Bloch Henrik aradi papirkereskedővel, ki a budapesti Kosmos intézet támogatása mellett hajlandó is volna a második kiadást rendezni. Az egyesület által szabandó feltételek tekintetbevételével az alelnök meg is koncipiálta a szerződést természetesen oly értelemben, hogy annak végleges megállapítása a választmányi ülés által, felülbizálása pedig az egyesület ügyésze dr. Vajda István ügyvéd által történend. A szerződés Blochkal közöltetvén, 5 annak pontjait némileg módosító és kiegészítő, illetve megváltoztatás szerződést terjeszt az ülés elé.

Vásárhelyi Béla helyesebbnek tartaná, ha az ily jogi körbe vágó dolgot az ügyésznek adnák ki, ki ha sőt az egyesület érdekeit megóva látja, az egyesületnek az elfogadást ajánlhatja.

Edvi Illés László kéri az ügynek a választmányi ülésen leendő tárgyalását, mert a két szerződés közt elvi eltérések vannak.

Varjassy Arpad előterjeszti, hogy a 3000 kép előállításának költsége 6050 forintot tenne ki, melyet kiadó özég tartozna viselni. Egy régi szerződés értelmében azonkívül Morélli Gusztáv 5 százalékot kap a nyereségből. A kiadó özég ez 5 százalék viselését azonban az egyesület terhére kívánja iratni.

Vásárhelyi Béla szerint az 5 százaléknyi összeget a kiadó özég tartozik fizetni, mert az egyesület csak a nettó felett rendelkezhetik, a bruttó felett nem.

Barabás Pála dr. szerint a kiadó a tiszta jövedelem, az tartozik fizetni az 5 százalékot. Mivel pedig a tiszta jövedelem megoszlik az egyesület és a özég között, jog szerint a felét viselje az egyesület, felét a kiadó.

Elnök továbbá ismerteti a feltételeket. A képek eladása március 1-ig tart, ami után megmarad, azt coltörvény útján átveszi a kiadó özég, amit pedig ettől számított 3 év alatt nem képes eladni, az az egyesület tulajdonába megy át. Jogában áll azonban kiadó özégnek mind a 3000 képet átvenni, mely esetben az egyesület a képeket nem sokszorosíthatja mindaddig, míg csak egy is van a kiadó birtokában.

A választmány ez utóbbi feltételt az egyesületre nézve hátrányosnak tartja, mert a kiadó özég ezáltal az egyesületet megkötheti.

Varjassy Arpad elnök nem kíván tartózkodó lenni ilyen ügyben, hol a kiadó özég 5-6 ezer frtot kockáztat. Itt egy tüzletről van szó, mely előre láthatólag meg fogja houni a kívánt eredményt. A hazafias községek fel fogja ez egyesület kéri, hogy a képeket vásárolja meg s nem hiszi, hogy lenne község, mely a szabadságharosi muzeum palotájának emelésére fordítandó eme vállalatból kivonná magát.

Vásárhelyi Béla megemlíti, hogy a nagyobb városoknak s magán egyéneknek is küldjenek képeket javasolja, hogy mondja ki az egyesület, miszerint az 50%-nyi költséget a kiadóval megfizetve viseli az egyesület, de a képek eladására kiszabott 3 év után jogában áll az egyesületnek a képek kiadására nézve újabb szerződéseket kötni.

A választmányi ülés ez értelemben határozott.

Egyes jelentéktelenebb pontok megvitatása után elnök az ülést bezárja.

SZÍNHÁZ ÉS IRODALOM.

* Paulayné Aderján Berta ki a tavasszal Jászai Marival együtt játszott szinpadunkon vendégként, a jövő téli évadra megváltik a nemzeti színházról és Aradra szerződik drámai szendének. A tárgyalások közte és Leszka y András között már hetek előtt be voltak fejezve. A míg azonban az intendans a művésznőnek az ideiglenes fölmentvényt meg nem adta, korainak tartottuk, hogy a dologról írjunk. Most, hogy ez megtörtént, örömmel fejezzük ki a fölött, hogy a nagytehetségű művésznő a mi szinpadunkat választotta gyakorlóterül arra az időre, míg a nemzeti színház ensembléjében ismét nagyobb szerepekhez juthat.

* Magyarország Ezredéve. Két szegedi hírlapíró: Szmolény Nándor és Liptai Károly a Szegedi Híradó belmunkatársai nagy irodalmi és történelmi munka elkészítésére vállalkoztak. Atézve az ezredéves ünnep fontos voltát, előkelték, hogy „Magyarország Ezredéve” című művel megírják az ezredéves ünnep egész történetét. Képet adnak az utókornak a magyar király és királyi család, a magyar nemzet, a törvényhatóságok, iskolák, egyházak, testületek, ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, tudomány, irodalom, művészet, zene stb. ezredéves ünnepléséről. Az eszme hazafias és kiválóan hasznos, az alkotandó munka pedig maradandó becsű lesz. A megjelenendő munka hazafias és eszményi célját bizonyítja az, hogy Wlassios Gyula vallás- és közoktatási miniszter elfogadta a könyv ajánlását, amely mint forrásmunka is határozott értéket ígér. Ohajtandó, hogy ahová a szerzők adatokért fordultak, azt mielőbb a legnagyobb készséggel juttassuk el kezeikhez. Ez hazafias kötelességünk. A nagy munka első kötete ez év október havában fog megjelenni.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Az aranyban utazó hárfásnő. Schneberger Mária kobiló hárfásnő folyó évi március hó 6-án az aradi gazdasági bankban több aranyat akart beváltani, hogy azokból — saját vallomása szerint — gyermekeinek nyakéket és fülbevalót készíttessen. Az elébe tett arany pénzcsomóból 4 darabot vett, de mikor eltávozott, észrevették, hogy a készpénzből 10 darab 20 frankos arany 95 frt 60 krajczárnyi értékben hiányzik. Április 10-én újra megjelent az asszony újból aranyak vásárlása végett. A személyzet ekkor megfigyelte minden mozdulatát, de nem vett észre semmit. Mikor eltávozott, újra hiányzott 5 db 20 frankos arany. Mire utána mentek, már eltűnt a városból. A kárt e két esetből kifolyólag valami 150 forintnyi összegben az intézet pénztárnoka fizette meg. Mikor június 4-én a nő újra megjelent, a jelenlevő tisztviselő nem adott neki aranyakat, mert a pénztárnok nem volt jelen, mire az asszony távozott. A tisztviselő ekkor értesítette a rendőrséget, mely az asszonyt le is tartóztatta, kinél 8 forint 47 krajczárt találtak, mely körülmény csak növelte a gyanút, mert ezen aranyakat vásárolni nem lehet. Igazolva lett továbbá, hogy ez az asszony felkereste Tornya Izsó és Záhariás József aradi kereskedők üzleteit, hogy ott magyar és osztrák veretű koronákat vásároljon. — A tulajdonosok azonban nem tudják, hiányzott-e ez alkalmakkor a készletből vagy nem. A törvényszék tegnap tárgyalta az ügyet s vádlottnőt felmentette, mert nem talált elég bizonyítékot a lopás büntetésének megállapítására.

TÁVIRATOK.

A nemzeti párt akciója.

Budapest, július 9. (Saj. tud. táv.) A nemzeti párt, mely még ez ideig nem lépett akcióba, Horánszky hazaérkezése után teljes erővel megkezdte az ország minden részében az akciót.

Erkel kitüntetése.

Budapest, július 9. (Saját tudósítónk táv.) Nopcsa intendans Erkel Sándort Perczel miniszter jóváhagyásával az opera főzeneigazgatójává nevezte ki.

Bosnyákok a kiállításon.

Budapest, július 9. (Saj. tudósítónk távirata.) Holnap Sarajevóból 420 diák indul el tanáraikkal a kiállításra. A vendégek 3 napig időznek a fővárosban.

Sáskajárás Hevesben.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.) A földmivelési miniszterhez érkezett jelentés szerint Hevesmegyében a sáskajárás óriási pusztítószert okozott.

A szőlőmoly.

Budapest, július 9. (Saj. tud. távirata.) Darányi miniszter megvizsgáltatta a szőlőket s azt konstata, hogy itt a szőlőmoly itt-ott fellépett ugyan, de nagyobb bajt sehol sem okozott. A moly elleni védekezés czéljából nyomtatott utasításokkal fogja ellátni a gazdákat.

A ferencvárosi rablógyilkosság.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.) A rémes gyilkosság áldozatának Szabó Jánosnak holttestét ma délelőtt boncolták föl a törvényszék orvosai. A hatóságok részéről Zsarnay Győző rendőrtanácsos és dr. Péremy vizsgálóbíró helyettes voltak jelen. A boncolást dr. Minich Károly kórboncoltani tanárságát végezte, s ez alkalommal megállapították, hogy a szerencsétlen halálát koponya törés és agyroncsolás okozták. Ezzel igaznak bizonyult Csibra Antal gyilkosnak az a vallomása, hogy áldozatát vas körtével ütötte agyon. A holttestet kiviszik az új temető halottas házába s onnan temetik el.

Pinczetűz.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.) Ma délelőtt 11 órakor a Károly-körút 20. sz. a. ház egyik pinczejében eddig ismeretlen módon tűz támadt. A pinczejében Dehmál Károly zongorakészítő maktára van, a hol nagyobb mennyiségű deszka, forgács s egyéb könnyen gyúlékony anyag volt felhalmozva. A pinczéből kitóduló füstöt a házmesterné vette észre, s a rendőr útján értesítette a tűzoltóságot, a melynek részéről Breuer Szilárd segédtséget vezetése alatt kivonult a központi őrség, s hozzálatott az oltáshoz. E közben megérkezett a 86-ik gyalogezred készenléte és sorfalat állt. Kivonultak a mentők is dr. Lugosi vezetése alatt, de szerencsére dolguk nem akadt, mert a tűzoltóknak, dacára a fojtó füstnek, bajuk nem esett. — A tüzet 12 órakor eloltották s csak pár tűzoltó maradt a helyszínen, a kik a pinczéből a gyúlékony anyagokat felhordták az udvarra. A pinczében egy ólban több szárnyas volt, s ezek mind odavesztek. A kár nem nagy.

Wlassios Gyula Zsolnán.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.) Wlassios Gyula vallás- és közoktatási miniszter ma reggel Zsolnára utazott.

Az idegen forgalom.

Budapest, július 9. (Saj. tud. távirata.) A fővárosba tegnap összesen 15087 idegen érkezett a vonatokon. Ebből a keleti pálya udvaron jött 8864, a nyugatira 6216, a délin 457. Elutazott a fővárosból összesen 16311 utas. A keleti pályaudvaron 8331, a nyugatira 7253, a délin 727.

Szerbia reményei.

Belgrád, július 9. (Saját tud. táv.) Itt nagy reményeket fűznek a Vaskapu megnyitására a magyar és szerb királyi közötti találkozáshoz. Azt remélik, hogy Szerbia helyzetén e találkozás nagyot fog javítani, s főleg tisztázni fogja azt az általános felfogást, melyet különben maga a szerb kormány terjeszt, hogy a sertéskevétel megakadályozása politikai okokból illetve ellenséges indulatból történik.

Ü Kurdok lázadása.

London, július 9. (Saját tudósítónk távirata.) Diarbekir kerületben — mint Konstantinápoly-

ból jelentik — 60,000 kurd fellázadt. A falvakat egyből egyik kifosztották.

Egy város pusztulása.

Varasó, július 9. (Saját tudósítónk távirata.) Kobrin város, mely tavaly félig leégett, most teljesen elpusztult. A kár óriási. 18 ember életét veszítette.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A magyar cukoripar.

Arad július 9.

A cukoradó fölemeléséről szóló törvény tegnap lépett életbe, most a hivatalos lap közölte. A törvény pedig 3-ik §-ában kimondja, hogy a cukorfogyasztási adónak 11 forintról 13 forintra való fölemelése a törvény kihirdetése napján lép életbe. A cukorprémiumok fölemelése 5 millió forintról 9 millióra csak augusztusban lép életbe.

Ez a körülmény is újolag belevonta az ország érdeklődésébe cukoriparunkat, azért alkalmasnak tartjuk az időt a következő cikk közzétételére, melyben cukoriparunk fejlődése megvilágító szempontból van föltüntetve.

A magyar cukoripar aránylag igen régi keltezőnek mondható. A gyáripárnak akkori fejletlensége dacára is Magyarország on máreszázad első negyedében gyártottak cukrot, még pedig a maihoz hasonló cukrot. Sőt kézzelfogható bizonyítékok vannak a cukorgyártásnak akkori létezéséről, a mennyiben máig is fennmaradt egy nagyobb cukordarab az 1828-ik évből. Ez a cukordarab természetesen elővigyázatos őrzésben van ma is; a cukorgyárosok ereikre gyanút tekintik.

Az a cukorgyár azonban, mely ezt a történelmi emléket őrizte, azóta elpusztult, valamint azok a gyárak, melyek a magyar szabadságharc befejezéséig hazánkban keletkeztek és működtek, időközben mind megszüntek. Az ötvenes évek új fordulót létesítettek a cukorgyártásban, a mi cukoriparunk is akkor helyezkedett arra a modern alapra, melyen mind máig megmarad. Az ötvenes években létesült gyárak közül 4 még ma is fennáll és működik. Közülük három Szepesmegyében létesült meglehetősen egymásutánban az 1869., 1862. és 1865-ik években s időközben felépült a nagyszabású cukorgyár is. A hatvanas években a szintén 5 gyár dolgozik még ma is: 1867-ből a büki és a diósgyári, 1869-ből a nagyszombati és végül a nagytarcsányi és ácsi, melyek 1870-ben kezdték meg működésüket. Azután lassabban tempóban haladt a gyártás. 1889-ig mindössze 3 telep létesült, míg aztán az időponttól kezdve a legújabb időkig, nagy lendülettel fejlődött az iparág, olyannyira, hogy az utolsó 6 évben hét nagyszabású és igen modern cukorgyár épült.

Ekként ma 19 cukorgyár működik Magyarországon, tulajdonképpen részben az ország nyugoti vármegyéiben, bár újabban Erdélyben és az Alföldön is vannak cukorgyárak; így a szomszédos Mezőhegyesen. E 19 gyár együttvéve 19,327 lóerőt alkalmaz üzemében és közel 13,000 munkást foglalkoztat állandóan, nem számítva ide azokat, akik a cukorgyártásnak mezőgazdasági munkáival, nevezetesen a cukorrépa termelésével foglalkoznak. Az az összeg pedig, melyet a 19 gyár készítményei pénzértékben képviselnek, 85 millió forintot tesz.

Ezek az adatok utalnak egyszersmind azaz irányokra, amelyekre a cukorgyártás hatása kiterjed. A cukorgyártás fontosságának és jelentőségének megítélésékor három szempont emelkedik ki erősebben az a három szempont, melyre maga a cukoripar is támaszkodik, midőn saját értékének megfelelő nagyrabecsülést igényel.

Az első szempont arra vonatkozik, hogy a cukorgyárak milyen mértékben adnak keresetforrást a vidéki lakosságnak. Erre nézve igen pontos adatok vannak rendelkezésünkre 1867 óta. (Mint hogy a cukorgyártás évadja nem csak évi naptári évvel, hanem minden év

szeptember 1-én kezdődik és a jövő év augusztus 31-én végződik, a cukorgyártási statisztika mindenkor kettős évszámot említ.) Az 1867/68-iki évadban Magyarország cukorgyárjai 154,791 forintot fizettek ki munkabér czimén. Ez az összeg fokozatosan emelkedve 1871/72-ig 427,278 forintra emelkedett s aztán 1878/79-ig részben 400,000 forint alá, részben 500,000 forint fölé, hullámozott, míg 1879/80-ban ismét szilárd fokozatra lépett s 1883/84-ig 810,093 forintra haladt. Ekkor ismét 5 évi visszaesés következett, olyannyira, hogy 1888/89-ben 686,745 forint volt a munkabér összege. A 80-as évek legutolsóiban létesült gyárak üzembehelyezése azonban már a következő évadban, 1889/90-ben, majdnem kétszeresre, 1,144,881 forintra növelte az összeget s azóta megszakítatlan fokozatossággal szaporodott az összeg olyannyira, hogy a legutolsó évadban 1,627,855 forintot tesz a munkabér czimén kifizetett összeg. Tehát 28 év alatt az eredeti összegnek 11-szeresére emelkedett az a pénzösszeg, melylyel a magyar cukorgyárosok a munkások foglalkoztatásában szerepelnek.

Egészen hasonló tempóban történt az emelkedés a második szempontnál, a mely arra vonatkozik, hogy mezőgazdaságunk milyen hasznát látta a cukorgyártásnak. Ebben a tekintetben erre a kérdésre kell felelnünk: a magyar cukorgyárak mily összeget fizettek a répáért a mezőgazdáknak? Ime a felelet: 1867/68-ban 721,479 forint ment át ily czimén gazdáink kezébe. Ez az összeg gyorsan szaporodott 1.2 millió forintra (1869/70) és 1875-ig 1.4—1.8 millió forintra között ingadozott. 1876/77-ben hirtelen 2.1 millióra szállott fel az összeg, de a következő évben ismét 1.8 millióra csökkent. Azóta folytonos az emelkedés annyira, hogy a cukorrépa ellenértéke 1888/89-ben már 3.7 millió forint volt. Egyedül az 1887/88-ik évad tesz kivételt, amikor 2.9 millióról egyszerre 1.5 millióra eső hanyatlás történt. A gyáralapítás rohamos fejlődése a folyó évtizedben ugyancsak rohamos növekedést idézett elő, ezen a téren is, úgy hogy a fentebb említett 3.7 millió összeg óta 6 év után 8,809,256 forintot fizetnek ki cukorgyárosaink a gazdáknak. Itt tehát majdnem tizenháromszoros emelkedés történt.

Még egy harmadik szemponttal kell számolnunk, amely magában egyesíti az előbbi két irányadó faktor eredményét. Arról van szó, hogy a gyárak, melyek a fentebbiekben kimutatott óriás összegeket fizették ki egyrészt a munkásoknak, másrészt a mezőgazdáknak, vajjon mindezek ellenében mennyi cukrot produkáltak? S mielőtt az ebbeli statisztikai adatokra átmennénk, kiemeljük ezeknek tanúságát. A munkások bérének összege 1867 óta 11-szeresre emelkedett, a mezőgazdák jövedelme pedig 13-szorosra; a cukorgyárak termelése pedig a kettő közé helyezkedett, amennyiben ma 12-szer akkora, mint a mennyi 1867-ben volt. Azt tanúsítja ez, hogy a cukorgyárak nem aknázzák ki méltánytalanul egyik faktort sem. A cukorgyártás mennyiségi eredményeit és fejlődését egyébként a következő adatok mutatják:

Évad	Gyártott mennyiség métermázsza
1867/68	139,667
1869/70	159,229
1870/71	205,229
1871/72	188,964
1872/73	202,050
1876/77	268,895
1878/79	331,519
1880/81	404,642
1881/82	338,086
1883/84	442,797
1884/85	382,047
1886/87	460,827
1888/89	548,031
1889/90	916,784
1890/91	1,009,748
1894/95	1,450,269

Mindezek az adatok egy rendkívüli fejlődésű iparág életmenetét jellemzik. Igen hasznos dolog ezeknek figyelembevétele minden irányban.

— Szőlőbirtokosok figyelmébe. A ménesi magyar kir. vinzellériskola igazgatója az újabb szőlőkultúra terén előfordulható kérdésekre felvilágosítás és utbaigazítások meg-

adást végezt folyó hó 14-én Pankotára 15-én Apatelekre, 16-án Borosjenőre, 17-én Borosbeszre és 18-án Agrisra száll ki. Azon szőlőbirtokosok, a kik a szőlőművelés terén előforduló bármely ügyben felvilágosítást vagy utbaigazítást nyerni óhajtanak, forduljanak nevezett napokon és helyeken mindenkor reggel 9-órakor a községhezánál tartzkodó vinzellériskolai igazgatóhoz. Az igazgató a hozzá forduló szőlőbirtokosok szőlőit, a mennyire azt az idő és tér engedi személyesen vizsgálja meg és a helyszínén adja meg a szükséges utbaigazítást.

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Gyenes 4s Balog özég jelentése. —

Budapest, július 9.

Gabonaüzlet: Buzát ma jól kínáltak a vételkedv tartozkodó volt s így az irányzat változatlan lett. Elkelt 25000 mm. buza változatlan napi áron.

Határidőüzlet: Amerikából 7/8 ota szilárdabb árfolyamot, s miután nálunk borult időjárás volt, az üzlet igen szilárdan indult s tetemes fedezésekre szilárdan zárt is.

Zárul 12 órakor:

Őszi buza	6.31—6.32
Tavaszi buza	—
Buza május—júniusra	—
Tavaszi tengeri	8.78—8.79
Őszi tengeri	4.—4.02
Tavaszi zab	—
Őszi zab	5.14—5.15
Tavaszi rozs	—
Őszi rozs	5.24—5.25
Tavaszi repce	10.30—10.25

Ertéktőzsde: Csekély forgalom mellett az árfolyamok változatlan maradtak.

Zárul 12 órakor:

Osztrák hitelrészvény	358.70
Magyar hitelrészvény	381.25
Osztrák államvasut	359.75
Lombard	—
Jelzálog hitelbank	240.—
Rima-Muranyi	233.50
Villamosvasut	—

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —

Budapest július 9. d. n. 5 óra.

Buza bányai uj	6.40—6.75
Buza tiszavidéki	6.45—6.80
Buza pestvidéki	6.40—6.75
Buza fejmegyei	6.40—6.75
Buza bácskai	6.50—6.85
Rozs uj, elsőrendű	6.10—6.15
Rozs uj, másodrendű	6.—6.05
Arpa takarmány	—
Arpa égetni való	—
Arpa sörfőzdei	—
Zab	6.05—6.40
Tengeri bányai	8.95—4.05
Tengeri másnemű	8.90—8.95
Káposzta-repce bányai	—
Köles	5.25—5.50
Buza március—április	6.88—6.85
Buza szeptember—október	6.80—6.82
Buza május—június	—
Rozs szeptember—október	5.28—5.24
Tengeri május—június	4.—4.02
Tengeri július—augusztus	—
Tengeri októberre	3.75—3.77
Zab március—április	—
Zab szeptember—október	5.14—5.16
Káposzta-repce augusztus—szeptember	10.85—10.45

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1896. július 8.

Magyar aranyárjárdék 4%	122.50
Magyar krownárjárdék 4%	99.30
Magyar arany 4 1/2%	124.50
Magyar ezüst 4 1/2%	101.25
Magyar keleti vasut 1876.	121.75
Magyar földterhermentesítési kötvény	97.75
Magyar italmegváltási kötvény	99.80
Horvat-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeresémeny-sorozatgy kölcson	150.50
Tiszszabályozási és szegedi kölcsön	139.—
Osztrák papírjárdék	101.25
Osztrák járdék ezüst	101.50
Osztrák járdék arany	123.25
Koronaárjárdék	101.—
1860-iki államsorozatgyek	145.50
Osztrák-magyar bankrészvény	958.—
Magyar hitelbank részvény	831.50
Osztrák hitelbank részvény	854.25
Osztrák-magyar államvasut	860.25
20 frankos arany (Napolcond'or)	9.50
Német birodalmi márka	58.72
London	119.35
Páris	47.80

Felelős szerkesztő: Vass Géza, távollétében a szerkesztésért felelős: Dr. Lengyel Sándor.

HIRDETÉSEK

A LEGOLCSÓBB ÁRBAN FELVÁLLALTATNAK

AZ „ARADI KÖZLÖNY“

KIADÓHIVATALÁBAN.

5653/896 kh.

Hirdetmény.

A bekövetkezett melegebb időszakra való tekintettel a közegészség és közisztaság fenntartása érdekében, a tisztii főorvos véleménye alapján a következő aábbirt év rendszabályok teljesítését rendelem el.

1. Vendég fogadók, korcsmát és több lakót magukban foglaló házak tulajdonosai, gondnokai, bérlői kötelesek a trágyás, szemetet és egyéb hulladékot az udvarokból mindennap, a kisebb házak tulajdonosai, gondnokai, bérlői pedig minden harmadnap kihordani, a víz levezető folyókákat kitakarítani és méz tejfel fertőtleníteni.

2. Az utcára vagy a folyókába szennyvizet kiönteni, elhullott állatot vagy bármilyen állati és egyéb hulladékot kidobni a legszigorubb büntetés terhé alatt tilos.

3. Minden ház tulajdonos köteles árnyékszéket, ha az egy éve nem tisztított, sürgősen kitisztíttatni, az udvarán egy kádban vizet tartani, melyben 100 liter vízre 5 kgr. nyers karbolsav feloldott állapotban álljon, vagy pedig egy rész oltatlan mészből 4 rész vízre készített méztej oltatot készíteni és ezen folyadékból az árnyékszékebe, minden ült helyre 5-5 litert számítva, harmadnaponként beönteni. Ezzel fertőtlenítenedők a pissoirok, szemet tartó ládák, szemet gödrök és az udvari folyókák is.

4. A lakosztályok tisztán tartandók a szobák este és reggel jól szellőztetendők.

5. Szűk udvaru házak kapui reggel 5 óráig esti 10 óráig zárva tartandók.

6. A kutak tisztán tartandók, fedéllel ellátandók, közelükben minden mosogatás öblögetés kerülendő, a mellettük ne tárt levő gödrös helyek tiszta földdel feltöltendők, a pocsolók kiszáritandók, behomikolandók, szárnyas vagy egyéb jószágok fűrésztői a kuttal távol létesítendők, nehogy a kut vize a szenny víz leszárvágása által ivásra alkalmatlanná váljék.

Az orvosi hivatal által rossznak minősített kutak vizeinek használata mellőzendő s csupán jó vizű kutai vize élvezendő. Ugy szintén kerülendő a Maros folyó vizének használata, a mennyiben azonban az el nem kerülhető, úgy az csak felforralás után élvezendő.

7. A mészárszékek, valamint a piacon áruló hentesek vágókéi, asztalai és a mérleg a legtisztábban tartandók; megromlott húst, hamisított tejet vagy éretlen gyümölcsöt, a páczolásra szánt félérett gyümölcs kivételével, üzlethelyiségekben vagy piacon elárusítani a legszigorubb büntetés terhé alatt tiltatik; élvezetre nem alkalmas lápszerek elkoboztatnak és megsemmisítetnek.

8. Nem élő de még friss halak árulása a további intézkedésig csak déli 12 óráig engedtetik meg. Az elnem árusított halak pedig a már kiadott meghagyásban foglalt módon megszerítandók.

9. Bérkocsik, fuvarosok és a közuti vaspálya álló helyei úgy a városban mint a vasuti pályaháznál naponta többször felszoprendők és a külön kiadott utasításhoz képest bővízzel napjában háromszor lelocsolandók s annak megtörténte után naponta 2 ízben méztejvel vagy cresyl mésszel fertőtlenítenedők.

Mindazok kik a jelen hirdetményben foglalt óvintézkedéseket nem fogantositják; kihágást követnek el és az 1876 évi XIV. törvény cikk 5-ában előirt pénzbírsággal fognak büntettetni.

Az előirt óvintézkedések fogantositásának pontos és szigorú ellenőrzésére az összes rendőri közegek utasítva lettek.

Aradon 1896 évi május hó 17-én, a kaptányi hivatal, mint I. fokú egészségügyi hatóság.

Sarlot

főkapitány.

Az Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Hirdetmény.

A zimándujfalusi határban folyó évi július hó 3-án d. u. 2 órakor egy 2 éves veres-barna szőrű, alacsony üsző, balfarrán H. B. bélyeggel ellátva bitangóságban találtatott.

A mennyiben igazolt tulajdonosa folyó évi július hó 23-áig nem jelenkezik, úgy az a fenti napon Zimándujfalu községhezánál a mezőrendőri törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott rendelet 107. §-ának 8-ik bekezdése értelmében nyilvános árverésen eladatni fog.

Fakert, 1896. július hó 5-én.

Vasóczy Ferencz

körjegyző.

1027

5980/896. kh.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 1892 évi március hó 5-én 14837 sz. a. kiadott s a vasárnapi mukaszünetre vonatkozó körrendelete értelmében értesítem az érdekelteket, hogy június hó 1-től augusztus hó 1-éig eső vasárnapokon az alább jelölt ipari munkák és kereskedelmi üzleteknek délelőtt 10 óráig gyakorolhatók u. m.

1. a gépiparnál sürgős és halaszthatatlan javítási munkák;

2. a kisiparnál sürgősen rendelt javítási munkák;

3. a pékiparnál az áru elkészítése és szállítása;

4. a mészáros, hentes és kolbászkészítő iparnál az elkészítés elárusítása és szállítása.

5. bank és váltó üzlet;

6. boltok minden kereskedelmi elárusító és szolgálat közvetítő üzletek;

7. borkereskedések;

8. cselédszerző intézetek;

9. elárusító üzletek;

10. fehérítési iparnál;

11. fűszer, rövid áru, divat, vas és egyéb kereskedések

12. vad kereskedések,

13. baromfi kereskedések és minden más hasonló ipari és kereskedelmi üzletekben az elárusítás és házhoz szállítás;

14. szatócs üzletek;

15. kereskedelmi és ipari irodákban a kereskedelmi és ipari alkalmazott irodabeli munkája;

A jelen hirdetményben foglaltatott azzal adom értesítésre az érdekelteknél, hogy mind azok ellen, kik az előirt rendelkezéseket be nem tartják, az 1891 évi XIII. t. cz. 6-§-a értelmében eog a büntető eljárás folyamatba tétetni.

Sarlot

főkapitány.

1705/1896. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város polgármestere mint elsőfokú vízjogi hatóság közhírré teszi, hogy Arad sz. kir. város küzönségének az iránti kérvényét, hogy a városi csatornák szennyvizeinek a talaj által megszürt állapotban a mezőhegyesi élőviz-csatornába való bevezetésére szolgáló vízi-mű engedélyeztessék, mellékleteivel együtt 1896. évi július hó 3-tól kezdve 30 napra hivatalában közszemlére kiteszi, s hogy ezen kérvénynek a városháza tanácstermében történő tárgyalására 1896. évi augusztus hó 5-ik napjának d. e. 10 óráig kitűzte.

Az érdekeltek felhivatnak, hogy a tervezett munkálatnak engedélyezése ellen netáni észrevételeiket, a közszemlére kitétel ideje alatt írásban a polgármesteri hivatalba nyujtsák be, vagy az engedélyezési tárgyaláson szóval vagy írásban terjesszék elő, mert különben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

Arad, 1896. évi július hó 1-én.

Salacz,

kir. tanácsos, polgármester.